

I höstas hade vi en tipstolva där en av frågorna löd vad nigriventis i vändmalens vetenskapliga namn betydde och det rätta svaret var "svart buk". Då var det någon som undrade om vi inte kunde lära oss mer om vad de olika vetenskapliga namnen betydde. Nu är det här ämnet ganska omfattande. Det finns en hel bok i vårt bibliotek som handlar om detta. Den är skriven av Britt-Marie Sundström och heter "Varför heter akvariefisken så?". Boken är mycket bra och kan rekommenderas till den nyfikne. Den redovisar namnen fisk för fisk. Vad jag tänkte att vi skulle kunna titta lite närmare på är hur namnen byggs upp lite mera överskådligt och systematiskt.

Eftersom som sagt ämnet är ganska stort lämpar det sig inte för ett miniföredrag. Att göra en helkväll av det skulle nog bli ganska sömnigt. Så därför tänkte jag dela upp det i småportioner och låta det bli till en följetong i Hafkvaristen.

Vad har man för nytta av att kunna härleda innebörden i de vetenskapliga namnen? De säger en hel del om fiskens utseende och ursprung och man kan t.ex. i vår tipstolva eller andra frågetävlingar pricka rätt eller utesluta olika alternativ med viss framgång. Dessutom vill vi ju veta så mycket om våra fiskar och växter som möjligt eller hur?

Varför vetenskapliga namn?

Vi svenskar kan sträcka på oss eftersom den vetenskapliga namnsättningen har sitt ursprung i Linnés s.k. sexualsystem. Linné var ju främst botaniker och systematiserade floran men både han och hans lärjungar fortsatte sedan med djurriket.

Linné levde som bekant på 1700-talet och den lärda världens gemensamma språk var då latinet. I dag kan man kanske säga att engelskan håller på att ta över men fortfarande håller latinet sig kvar just när det gäller att benämna arter.

Vår sorgmanteltetra heter Black tetra på engelska och Trauermantelsamler på tyska. På andra språk heter den säkert något annat. Men *Gymnocorumbus ternetzi* är ett namn som är gångbart i vilket land man än befinner sig i (för att inte tala om ifall man chattar på webben).

Latin eller grekiska?

Egentligen är svaret på rubrikens fråga både latin och grekiska. Men de grekiska orden har oftast latinska böjningsformer och är många gånger låneord från

Lektion nr 1

Spraklådadan

grekiskan. Romarna, som var duktiga krigare besegrade grekerna militärt men mötte en så stark kultur att de blev besegrade inifrån av den. Bl.a. tog de till sig den grekiska religionens gudar och också mängder med ord och uttryck. På samma sätt tar vi idag till oss mängder med ord och uttryck från engelskan (se chatta och webb ovan).

Hur namnet är uppbyggt

Det vetenskapliga namnet består av två delar, det första är släktnamnet, den andra delen artnamnet, t.ex. *Gymnocorumbus ternetzi*. Släktet hör i sin tur till en familj, *Characidae*, som i sin tur hör till en ordning som i sin tur hör till en klass (benfiskar) som hör till ett fylum (ryggsträngsdjur) i riket Animalia (djurriket). I fortsättningen koncentrerar vi oss bara på släkt- och artnamn.

Namn i namnet

Den här gången skall vi titta lite närmare på artnamn som har egennamn i sig. Jag skulle tro att vi därmed klarar av mer än hälften av våra fiskars artnamn.

Den som första gången beskriver en art brukar hedras med att får arten uppkallad efter sig. Vi kan som exempel ta *Aphyosemion Sjoestedti*, uppkallad efter professor Yngve Sjöstedt i slutet på 1800-talet.

Det finns också artnamn som syftar på geografiska namn. t.ex. *Corydoras metae*, som är uppkallad efter floden Rio Meta i Colombia.

Några knep

Hur sera man om artnamnet kommer från ett namn? Det finns ingen säker regel, men man kan ägna sig åt vissa kvalificerade gissningar om man inte direkt kan känna igen själva namnet, t.ex. just Sjöstedt. I vårt exempel slutar artnamnet på "i" vilket är latinets vanligaste genitivform för maskulina namn d.v.s. *Sjoestedti* betyder "Sjöstedts fisk". Eftersom de flesta "upptäckare" av fiskar och växter verkar vara män hittar vi en massa sådana fall som axelrodi (Axelrod), agassizii (Agassiz), haraldschultzi (Harald Schultz), ternetzi (Ternetz) o.s.v. Om namnet slutar på "a" betraktas det grammatiskt som femininum och får då ändelsen "ae". Detta gäller såväl egennamn som geografiska namn. Som exempel kan vi ta gentlemannen. Myers som eftersom han redan hade en del fiskar uppkallade efter sig (t.ex. bilbuksfisken *Carnegiella myersi*) när han hittade dvärgbilbuksfisken

Carnegiella marthae lät den få sitt namn efter sin hustru Martha.

De geografiska namnen är kanske svårare att skilja från egennamnen men om artnamnet slutar på ändelsen "-ensis" som i *Aequidens portalegrensis* efter den brasilianska staden Porto Alegre i Brasilien, kan man med fog utgå från att det är en ort. Med floder och sjöar är det lite svårare.

De här reglerna är inte alltid korrekta. Latinet har fem s.k. deklinationer för substantivens böjning med olika ändelser för genus och kasus och tre deklinationer för adjektivens böjning. Där kan en mängd olika ändelser förekomma.

Nästa gång skall vi ge oss i kast med de latinska och grekiska orden för mängder och tal.

Owe

Lektion nr 2

Språklådan

Ett eller flera streck i räkningen

Det vetenskapliga namnet på en fisk eller växt ger oss ofta information om hur den ser ut. När det gäller fiskar så har de ju ofta prickar, streck, linjer eller band på kroppen. Det vetenskapliga namnet avslöjar ofta hur många sådana streck fisken har.

För att klura ut det här måste man förstås veta dels räkneorden, dels vad orden för prick, linje eller streck heter.

Många, halva

Man använder sig både av latinska och grekiska räkneord i de vetenskapliga namnen. Lyckligtvis behöver vi inte kunna räkna särskilt långt för om fisken har en massa streck eller prickar så ger man upp och säger att den har många. Och vad många heter på latin och grekiska vet vi redan eftersom vi använder dessa ord i svenskan. Det skall för övrigt visa sig att vi har väldigt många låneord från latin och grekiska i vårt språk. Och det för övrigt nästan alla europeiska språk.

Många heter på latin *multus* och en fisk med många färger heter då *multicolor*. *Color* är det latinska ordet för färg och heter ju också så på engelska om än med amerikansk stavning. Vi har ju ordet kulör fast det har vi lånat från franskan som i sin tur tagit det från latinet.

Det grekiska ordet för många är *polys*. Vi känner igen det från ord som polygami, polygriptång etc. Den svartprickiga pansarmalen heter *Corydoras polystictus* där *stictus* är latin och betyder prick eller snarare stick (d.v.s. stucken). Normalt skall man inte blanda latin och grekiska men de som namnsätter har inte alltid varit så noga.

Orden för halv är i latinet *semi* som vi har i exempelvis semifinal (en halv final). *Barbus semifasciolatus*, mässingsbarben har halva streck, *fasci*, d.v.s. de når inte ända fram (eller bak). På grekiska heter halv *hemi*, jämför ordet hemisfär som betyder ett halvt klot. Ordet sfär är föresten också grekiska och förekommer i släktnamnet *Sphaerichtys*, klotformig fisk, Chokladguramins släktnamn och *ichtys* är grekiskans ord för fisk. Släktnamnet *Hemigrammus* betyder "med halv linje" eftersom *gramma* är ett av grekiskans ord för linje.

Räkneorden

Själva räkneorden är lättare att känna igen för de använder vi ofta i svenskan. Om vi räknar på latin börjar vi på *unus* (svenskans unik), *duo* (jämför med två som spelar), *tres* eller *trio* (trio), *quattor* (kvartett), *quinque* (kvintett), *sex* (sextett). Räknar vi vidare blir det *septem*, *octo*, *novem* och *decem* och det känner vi igen i månadernas namn. Den romerska kalendern började nämligen med mars så september blev då den sjunde månaden. Oftast använder man ordet *bi* för att beteckna två. Det är det s.k. delningstalet för två, d.v.s. i betydelsen två gånger.

De grekiska räkneorden är kanske inte lika vanliga men finns dock också i vårt vardagsspråk. Att *mono* betyder en vet vi, att *tetra* förekommer i tetrapak som ursprungligen var en förpackning med fyra kanter, *penta* betyder fem och *hexa* betyder sex (t.ex. i versmättet hexameter).

Så plockar vi ihop namnen

Vi skall komma tillbaka i en senare lektion när det gäller alla namn för punkter, linjer och band men vi tjuvstartar litet för att få ihop det.

Med latinets *taenia* som betyder linje blir då *Barbus unitaeniatus* en barb med en linje, medan latinets *vitta* som också betyder linje säger att *Aphyosemion bivittatum* har två linjer.

Tre linjer har förstås *Apistogramma trifasciata*.

Latinets ord *zona* som egentligen är ett låneord från grekiskan, betyder band eller gördel och det hittar vi hos tigerbarben, *Barbus tertrazona*, som följdriktigt har fyra band. Dess två nära släktingar, *Barbus pentazona* och *Barbus hexazona* har då fem resp. sex band.

En fisk med sex linjer är den sexbandade laxkarpen *Dianema sexfasciatus*. Här kan vi slå två flugor i en smäll för *di* är grekiskans motsvarighet till latinets *bi* och *nema* är grekiska för tråd, d.v.s. att släktnamnet syftar på två trådar, antagligen fenor.

Att Jack Dempsey är en ciklid med åtta streck förstår vi av att den heter *Cichlasoma octofasciatum*.

Från Malawisjön kommer *Pseudotropheus novemfasciatus* med nio streck på kroppen. Någon fisk med tio streck har jag inte hittat men väl en med tio fläckar, den tiofläckiga tandkarpen

Cnestrerodon decemmaculatus där *macula* är ett av latinets ord för fläck eller prick.

Nästa gång skall vi se lite närmare på det här med band, streck, linjer, fläckar och andra saker som har med fiskens teckning att göra.

Owe

Lektion nr 3

Språkkladan

Streck, band, zoner, punkter och prickar

Förra månaden lärde vi oss en del latinska och grekiska räkneord och som exempel använde vi oss av ord för linjer och punkter. Den här gången skall vi titta lite närmare på just orden för fiskarnas teckning, d.v.s. hur deras utseende när det gäller hur linjer och fläckar avspeglar sig i de vetenskapliga namnen.

Linjer och streck

Vissa ord förekommer antingen enbart eller oftast om linjer på längden och andra för streck på tvären. Tar vi latinets *cinctus*, som betyder bälte eller gördel, är det ju något som man har runt magen och det gäller även för fiskarna, d.v.s. det blir streck på tvären. Här kan den halvbandade ormgrönlingen, *Acanthopthalmus semicinctus* bli ett bra exempel eftersom vi förra gången lärde oss att semi betyder halv. På samma sätt är det med latinets *vitta* som betyder bindel eller band (och som de romerska prästerna och vestalerna hade virad om huvudet). *Vittatus* betyder "smyckad med band" och det är just vad *Aphyosemion bivittatum* är och banden är två till antalet (bi-). Även *fasci* betyder band eller bindel (romarna använde också ordet för halsduk och skosnören!). *Colisa fasciata* heter också mycket riktigt bandgurami på svenska. Ytterligare ett ord för band eller bindel är *taenia*, där *Apistogramma taeniata* är ett exempel där vi kan slå två flugor i en smäll. *Gramma* är nämligen ett grekiskt ord som också betyder linje eller streck. *Apistogramma* betyder "med otydliga linjer" så den här fisken har ett släktnamn som säger att den har otydliga linjer medan artnamnet betonar att den har linjer. Från grekiskan kommer också till latinets låneordet *zona* som även det betyder band eller gördel. Det hittar vi bl.a. i tigerbarbens *Barbus tetrazona* som har fyra band om man räknar både de mörka och de ljusa.

Linea betyder streck eller linje på latin och *Aplocheilus lineatus* är en killifisk med tydliga streck på tvären och att de går på det hållet är nog riktigt eftersom ordet också betyder lodlina. Det sägs att *stria* också skall betyda streck och *Aphyosemion striatum* har otvivelaktigt streck men *stria* hittar jag inte i mitt latinlexikon. Det kan förstås vara en avledning av något annat ord som jag inte kan klura ut, men eftersom mina latinstudier ligger på ett behagligt avstånd i det förflutna så får det vara.

Slutligen två grekiska ord till. *Meros* betyder "rad" eller rand och sadelcikliden *Aequidens tetrameros* har fyra rader fjäll på kinden. Trebandstetran heter *Hyphessobrycon heterorhabdus*. *Rhabdos* betyder streck och *hetero* betyder "olika" så den bör ha tre olika streck (jämför heterogen som betyder olika och homogen som betyder lika, ord som vi också använder i svenskan).

Fläckar, punkter och prickar

Lättast är väl latinets *punctum* som också i latinets sätter punkt efter en mening. Ordet kommer av verbet *pungo* som betyder sticka eller stinga. Den prickiga bottenittaren heter just därför *Chilodus punctatus*. Stucken är förstås dolkstygntetran *Hyphessobrycon erythrostigma* där *stigma* betyder sår (egentligen brännmärke). *Erythros* är grekiska och betyder röd men färgerna kommer vi till nästa månad.

Latinets *macula* betyder fläck eller punkt (och dessutom födelsemärke!) och bandcikliden *Cichlasoma bimaculatum* har förstås två fläckar. *Nota* har precis samma betydelse (även när det gäller födelsemärke) och *Barbus binotatus* har även den två fläckar.

Även grekiskan har ord för fläckar där det vanligaste bland de vetenskapliga namnen är *spilos*. *Aplocheilus spilauchena* har en vacker fläck eftersom *auchen* är ett grekiskans ord för vacker. Nu är våra fiskar så vackra att det finns många ord för skönhet så det får vi återkomma till.

Utan streck och prickar

I svenskan kan vi sätta ett "o" framför ett ord för att får dess motsats t.ex. "tydlig" resp. "otydlig". På samma sätt finns det i latinets prefix (förstavelse) som har samma funktion. Latinets "in" används även i svenskan för latinska låneord, t.ex. "inkompetent", "ineffektiv", etc. Om ordet som kommer efter börjar på "m" blir det "im". *Immaculata* betyder således en fisk utan fläckar men *maculata* betyder också smutsig, befläckad etc. så *immaculata* betyder också ren eller orörd. Grekiskan har prefixet "a" som om det efterföljande ordet börjar på vokal blir "an". Det finns också i svenska, t.ex. analfabet, d.v.s en person utan alfabet som inte kan läsa eller skriva. *Apistogramma* betydde ju "utan tydliga streck". Ett bättre exempel är kanske *Anoptichthys* som är ett

synonymt (grekiska som betyder samma betydelse) släktnamn för den blinda grottetran sammansatt av *an* (utan), *opsis* (syn) och *ichtys* (fisk). Fast nu tycker ni väl förstås att det har blivit rena grekiskan.

Owe

Lektion nr 4

Språklådan

Alla regnbågens färger

Visst är våra fiskar för det mesta färggranna. Ofta anspelar det vetenskapliga namnet på fiskens färg, antingen hela fisken eller en del av den. Därför kan det vara bra att veta de vanligaste latinska och grekiska namnen på färgerna.

En del fiskar har förstås flera färger än en, d.v.s. de är mångfärgade. Mångfärgad heter på latin *multicolor*, exempelvis heter den färgglada egyptiska munruvaren numera *Pseudocrenilabrus multicolor* där släktnamnet för övrigt betyder att det är en falsk crenilabrus (läppfisk). Jämför med pseudonym som ju är ett falskt eller oäkta namn. På grekiska heter mångfärgad *polychromis*.

Svart eller vitt

Fisken i rutan ovan, vändmalen, heter ju *Synodontis nigriventris* för att den har svart buk. Svart heter *niger* på latin och svenskans neger betyder just svart. Hajbarben *Balantiocheilus melanopterus* har en svart kant på fenan men här är det grekiskans ord för svart *melas* i kombination med *pteron* som betyder fena som givit namnet. En fisk med svart buk heter på grekiska *melanogaster* där vi känner igen ordet för buk eller mage i ordet gastronom, d.v.s. läckergom eller någon som ägnar sig åt sin mage.

Gult eller blått

Gult heter på latin *flavus* och *Aquidens flavilabris* är följaktligen en fisk med gula läppar. Läpp heter *labrum* på latin. På grekiska heter gult *xanthos*. Humlafisken heter *Brachygnathus xanthozona* och visst har den gula zoner. Nära gult är ju guldfärgad. Guld heter *aurum* på latin (morgonrodnadens gudinna heter Aurora) och guldfisken heter som sig bör *Carassius auratus*. Grekiska ordet för guld är *chrysos* (den ofantligt rike Krösus!) och som exempel kan vi ta *Rasbora chrysoaenia* som är en fisk med gyllene band (taenia är latin för band eller streck).

Rött, rostigt och flammande

Rubripinnis betyder att fisken har röda fenor efter latinets *rubor* som är rött och *pinnis* för fenor. Grekiskans ord för rött är *erythros*. Eftersom stjärtfena heter *oura* på grekiska kan vi sluta oss till att *Erythrurus* betecknar en fisk med röd stjärt även om böjningsformerna gör det lite svårare att härleda.

Rostfärgat är ju rödaktigt och latinets *robigo*, som även kan stavas *rubigo*, har gett namn åt den rostfärgade ormgrönlingen *Acanthopthalmus robiginosus*.

Så har vi slutligen den bekanta Riettran, *Hyphessobrycon flammeus*, som ju är flammande röd och är uppkallad efter latinets *flamma* och det var ju lätt eftersom det betyder exakt detsamma på svenska.

Grönt

Jag har förtvivlat letat efter någon fisk med grönt i namnet men inte hittat någon. Kanske någon av läsarna kan bidra.

Marmor

Marmor är ingen färg men betyder egentligen sten. *Marmoreus* kan betyda skimrande eller glänsande men när det gäller *Aphyosemion marmoratum* tror jag nog att det är marmorns strimmiga eller spräckliga utseende som givit namnet. Vi kallar ju strimmiga scalarer för marmorscalarer.

Vad är det som är färgat?

Ibland är ju hela fisken av samma färg men då är det oftast odlingsformer som t. ex. den röda svärdbäraren. Då det gäller namnsättningen är det oftast en kroppsdel som ingår i namnet. Det framgår ganska bra av exemplet ovan.

Därför kommer nästa avsnitt av språklådan att handla om fiskarnas anatomi, åtminstone till det yttre, d.v.s. de delar man kan se.

Språkledan

Kroppens alla delar

Den här lektionen skall vi ägna åt fiskarnas anatomi, d.v.s. kroppsdelar. Kropp heter *corpus* på latin och *soma* på grekiska (som i *Cichlasoma*, ett släkte med kroppsform som släktet *Cichla*). Men kroppen har ju många olika delar.

Fenor, fjäll och gälar

Latinets *pinnis* betyder fena, så *Alestes longipinnis* har långa fenor. Grekiska för fena är *pteron* som egentligen betyder vinge eller fjäder. *Aphyosemion melanopteron* har följaktligen svarta fenor (*melas* lärde vi oss förra lektionen betyder svart). Om fenorna är riktigt stora kan grekiskan ord för segel, *istion*, användas och *Corydoras melanistius* har också svarta fenor. Vi fortsätter med grekiskan och ordet för fjäll, *lepis*. *Barbus oligolepis* betyder att den ha få fjäll fast det ser inte ut så (jämför med oligopol som ju betyder att få aktörer dominerar en marknad). Slutligen har vi *branchia* som är grekiska för gäle. Släktet *Nothobranchius* heter så för att det skulle ha "oäkta" gälar, hur nu de skulle se ut.

Huvud, panna, mun och läppar

Latinet har flera ord för huvud. *Cephalus* är ett och *Abramites microcephalus* heter så därför att den har ett litet huvud. Nu har faktiskt romarna lånat ordet från grekiskans *kephale*. Men latinet har orden *caput* eller *ceps* för huvud (en keps har man ju faktiskt på huvudet). Kurvcikliden *Aequidens curviceps* heter så därför att den har ett välvt huvud. Den blå cikliden *Aequidens latifrons* har däremot fått sitt namn av sin breda panna, *frons*.

Praktbottentittaren, *Anostomus anostomus* har en uppåtriktad mun och namnet kommer från grekiskans *stoma* som betyder mun (jämför med stomioperation där man öppnar en "mun" på magen eller med tandkrämen Stomatol som man har i munnen). Från munnen är det inte långt till läpparna. Latinets *labrum* har givit namn åt läppguramin *Colisa labiosa* som har tjocka läppar medan grekiskans *cheilus* ingår i släktnamnet *Balantiocheilus* som betyder att finns ett veck i läppen

Ögon, tänder och hals

Många fiskar har en ögonfläck vid stjärtröten för förvilla en angripare (fisken flyr åt fel håll). Så har påfågelsciklikiden *Astronotus ocellatus* där namnet kommer från latinets *ocellus*, öga. Grekiskans ord för öga är *ophthalmus*. Släktet *Acanthopthalmus* har en tagg vid ögat (*akantha* betyder tagg). Men även grekiskans ord för syn, *opsis*, används ibland så släktet *Acanthopsis* har också en tagg vid ögat.

Hals eller strupe heter på latin *gula*. *Aphyosemion gulare* har en fläck på strupen och den har också givit namn åt denna killifisk.

Mage, rygg och sida

Tillbaka till vår kära vändmal *Synodontis nigriventris* som ju har svart mage efter latinets *venter* för mage och *niger* som betyder svart. Du har väl inte glömt färgerna från förra lektionen. Då kommer du säkert ihåg att *melanogaster* också betyder svart mage efter grekiskans *gaster* som är ordet för mage och *melas* för svart. Grekiskan har ytterligare ett ord för mage, nämligen *etron*. Det hittar vi i den gula ciklidens släktnamn *Etroplus* som syftar på de långa fenorna på magen.

Dorsum är latinets ord för rygg. Av vad som ovan sagts om ögon kan vi sluta oss till att *Crenicichla dorsocellata* har en ögonfläck på ryggen. Braxentetran heter *Abramites hypselonotus* och det kommer sig av att rygg heter *notus* på grekiska. *Hypsos* är också grekiska och betyder hög. Braxentetran har mycket riktigt också en hög rygg.

Som bekant har fiskarna en sidolinje där mycket känsliga celler är belägna med vilka fisken kan känna vibrationer i vattnet. Den kallas för laterallinje efter latinets *lateris* som betyder sida. *Barbus lateristriga* är en fisk med linjer på sidorna. Grekiskans ord för sida är *pleuron*. *Callochromis pleurospilus* har fläckar på sidorna (*spilos* är grekiska för fläck).

Fiskarnas utseenden kan naturligtvis förstärkas genom olika adjektiv, men det får vi vänta med till nästa gång.

Lektion nr 6

Språklådan

Vacker, vackrare, vackrast

Adjektiven förstärker innebörden i namnen på fiskar och växter. Vacker heter *pulcher* på latin och visst är palettcikliden *Pelmatochromis pulcher* vacker. *Pulcher* blir i komparativ (vackrare) *pulchrior* och i superlativ (vackrast) *pulcherrimus*. Nästan alla latinska adjektiv kompareras på detta sätt, d.v.s. med ändelserna *-ior* (neutrum dock *-ius*) resp. *-issimus*, *-issima*, *-issimum* (maskulinum, femininum resp. neutrum). Fast sedan finns det som alltid oregelbundna fall varav några kan vara värda att studera närmare. Liksom i svenskan gäller det adjektiven liten och stor.

Liten heter på latin *parvus* (varifrån vi fått svenskans parvel) t.ex. i *Apistogramma parva*, mindre heter *minor* (jämför minoritet) och minst heter *minimus*. Men det finns många ord för liten såväl i grekiskan som latinet. Grekiskan har bl. a. orden *mikros*, som i *microcephalus* (litet huvud), *leptos*, som i *leptura* (liten stjärt) eller *hyphessos* som i *Hyphessobrycon* (som betyder liten skära). Latinet har ännu flera ord för liten, exempelvis *exiguus* (*Aphyosemion exiguum* är liten till växten), *nana* (Silvertippstetran *Hasemania nana*), *pumilus* (dvärgguramin *Trichogaster pumilus*), *pusillus* (halvnäbben *Dermogenus pusillus*), *pygmaeus* (dvärgpansarmalen *Corydoras pygmaeus*) och slutligen *tenuis* som i *Coelurichtys tenuis*.

Stor heter *magnus* på latin och kompareras *maior* (jämför majoritet) och *maximus*. Egennamnet Magnus betyder alltså en stor eller betydande man och forntidens kungar och potentater ville ofta ha tillnamnet "den store". Fast oftast ville de vara allra störst så då tog man till superlativet som Karl den store (*Carolus maximus*). Nu finns det inte lika många ord för stor som liten i våra fiskars och växters namn, men det beror kanske på att det vi har i våra akvarier inte får vara alltför stort. Men grekiskans *makros* hittar vi hos lyktögonfisken *Aplocheilichthys macropthalmus* där det betecknar att den har stora ögon. Latinet kan exemplifieras med två växter, den stora svärdsplantan *Echinodorus maior* och varför inte *Sagittaria gigantea* även om den är stor bara i jämförelse med de andra arterna i familjen.

Ännu vackrare

Låt oss återvända till det här med utseendet eftersom våra fiskar ändå är väldigt vackra. För här finns det massor med adjektiv. Om vi börjar med grekiskan så har vi *kallos* som säger oss att *Ahyosemion calliurum* har en vacker stjärtfena. *Auchen* betyder också vacker och *Aplocheilichthys spilauचना* har en vacker fläck.

Latinet har flera ord än *pulcher* för vacker. Visst är *Corydoras elegans* en vacker för att inte säga elegant fisk. Chanchiton *Cichlasoma facetum* är också vacker vilket gör att den fått sitt namn efter *facetus*. Är man riktigt vackert utstyrd, för att inte säga festklädd kan man få heta *Cichlasoma festivum* och det passar ju ganska bra in på flaggcikliden. Litet mera anspråkslös men fortfarande vacker är dvärgtandkarpen *Heterandria formosa* som fått sitt namn efter *formosus*, ett annat namn för vacker. Är man så vacker att man är underbar, *mirabilis*, kan man få heta *Aphyosemion mirabile mirabile*. Är man utsmyckad, *ornatus*, (jämför ornament) heter man *Apistogramma ornatipinnis*, d.v.s. har en utsmyckad fena. Slutligen kan man vara praktfull, *splendens*, och det är precis vad kampfisken *Betta splendens* är. Kampfiskar är ju väldigt krigiska av sig och för det finns två latinska namn nämligen *bellicus* och *pugnax* som vi hittar i artnamnen *Betta bellica* och *Betta pugnax*, den senare en munruvande kampfisk.

Lång eller kort

Latinets *longus* låter likt vårt svenska lång och det betyder det också. Så har också *Alestes longipinnis* långa fenor. Grekiskans ord för lång är *dolichos* och *Ancistrus dolichopterus* betyder också långa fenor fast här syftar man på antennerna. Grekiskans ord för kort är *brachys* och sebrafiskens släktnamn *Brachydanio* säger att den är en kort danio. Latinets *brevis* betyder också kort och *Corydoras brevirostris* heter så för att den har en kort mun.

Hjärn-gymnastik

Härmed avslutas språklådan och jag hoppas att du kommer att ha nytta av vad du lärt dig i kommande tipstolvor och frågetävlingar. Jag kanske gör en uppmjukningstävling där du kan gymnastisera hjärnan med eleganta slutledning. Visste du för resten att orden gymnastik och gymnasium kommer från grekiskans *gymnos* som betyder naken. Sorgmanteltettrans släktnamn *Gymnocorymbus* betyder att den har en naken hjässa. De gamla

grekernas gymnasium var en plats där (endast ynglingar) man fick undervisning och utöva idrott och eftersom det ansågs hälsosammare att vara naken så betydde det en plats där man uppträdde naken. Fast det har ju förändrats med tiden!

Owe